

De verkiezing van Luis Ignacio da Silva 'Lula', voormalige schoenenpoetser, metaalarbeider, stakingsleider en politieke gevangene tijdens de militaire dictatuur, was een geweldige overwinning van links. De vraag is of de nieuwe regering de verwachtingen van de kiezers ook waar zal kunnen maken. Zal ze in staat zijn werkelijk verbetering te brengen in de levensomstandigheden van de arme meerderheid van de 175 miljoen Brazilianen?

Met maar liefst 61 procent van de stemmen, tegen 38,5 procent voor zijn rechtse tegenstander José Serra, behaalde Lula als kandidaat van de arbeiderspartij PT een historische overwinning. Deze grote overmacht bij de presidentsverkiezing betekent niet dat links ook in het parlement een meerderheid heeft. Tegenover de 61 procent voor Lula in de tweede ronde of de 46 procent in de eerste ronde stond slechts 16,5 bij de parlementsverkiezingen. De PT haalde maar 91 van de 513 zetels in het federale parlement. Daarmee heeft ze wel de grootste fractie, maar vormt zij, zelfs samen met de andere partijen die in de tweede ronde de kandidatuur van Lula steunden, op lange na geen meerderheid. In de senaat is de fractie van de PT zelfs kleiner dan die van de belangrijkste rechtse partij. Ook behaalde ze slechts in drie van de 26 deelstaten die samen de federale republiek Brazilië vormen de meerderheid.

Lula Light

Daarnaast moeten we bedenken dat de PT - en zeker Lula zelf - een weinig linkse campagne heeft gevoerd. Als kandidaat voor het vice-presidentschap werd de ondernemer en lid van de Liberale Partij Jose Alencar aangetrokken. Lula maakte duidelijk dat er geen sprake zou zijn van het stoppen met de afbetaling van Brazilië's gigantische buitenlandse schuld en dat ook op andere punten niet gebroken zou worden met de recepten van het IMF. Lula light was het nieuwe merk, ook voor ondernemers en buitenlandse investeerders een aantrekkelijk product, zo was de boodschap.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat de in januari aangetreden nieuwe regering vooral op economische sleutelposten nogal wat voorstanders van een neoliberale politiek bevat. Met name de benoeming van voormalig Boston bankpresident Henrique Meirelles tot president van de centrale bank leidde tot protesten van de linkervleugel van de PT. Dit temeer omdat hij nadrukkelijk verklaarde de politiek van zijn voorganger voort te zullen zetten. Daar komt bij dat Lula het traditionele standpunt van de PT, dat de centrale bank onder de verantwoordelijkheid van de regering moet vallen, heeft laten vallen. Volgens linkse critici komt dit neer op een economische beleid, dat voor een groot deel uit handen wordt gegeven aan een rechtse technocraat en zich onttrekt aan democratische controle.

Twintig van de dertig door Lula benoemde ministers behoren tot de PT. Het merendeel daarvan (twaalf) komt uit de meerderheidsstrooming van de PT waartoe ook Lula behoort. Drie behoren tot de linkse strooming, drie andere nemen een tussenpositie in. De overigen staan los van de verschillende stromingen. Naast de leden van de PT hebben alle zeven partijen die de kandidatuur van Lula in de tweede ronde steunden een ministerspost gekregen. Daarnaast zijn er zeven partijloze ministers, die over het algemeen rechts van de PT staan.

Twee zielen

Ook het regeringsprogramma is als breed te karakteriseren. Aan de ene kant is er de duidelijke intentie om de levensomstandigheden van de meerderheid van de bevolking te verbeteren. Lula gaf aan te willen bereiken dat voor het eerst in de geschiedenis iedere Braziliaan

's avonds zonder honger naar bed gaat. Aan de andere kant wil men dit streven bereiken zonder in aanvaring te komen met de binnenlandse elite, het IMF en de buitenlandse investeerders. Het is

geen overdrijving om te stellen dat dit neerkomt op een poging een omelet te maken zonder de eieren te breken. Het kan dan ook niet anders of dit zal de komende tijd tot heftige sociale strijd leiden. De verkiezingszege van Lula is te danken aan de wens van de bevolking om een einde te maken aan de misère en de ongelijkheid. De sociale bewegingen, waaronder de beweging van landloze boeren MST, lieten al blijken dat ze de campagne van Lula weliswaar gesteund hebben, maar dan ook verwachten dat de nieuwe regering haast maakt met haar sociale programma en het programma van landhervorming.

Ook binnen de PT zal de strijd de komende tijd oplaaien. Een voorbode daarvan was in het parlement te zien waar Heloísa Helena, een vrouwelijke senator, lid van DS (zie kader) en een van de oprichtsters van de PT, zich heftig verzette tegen de benoeming van Meirelles tot president van de centrale bank. Voor de partijleiding was dat aanleiding om te dreigen met disciplinaire maatregelen. Ook heeft een deel van de parlamentsfractie aangekondigd zich te zullen keren tegen de verzelfstandiging van de centrale bank. En zo liggen er nog vele conflicten in het vooruitzicht.

Mobilisaties

De linkervleugel van de PT staat de komende tijd voor een grote uitdaging. Als de regering niet breekt met het neoliberale beleid zal dat ook op langere termijn de ruimte voor een sociaal beleid sterk beperken. Links zal moeten proberen om de hooggespannen verwachtingen van de bevolking te kanaliseren in effectieve mobilisaties. Alleen zo kan men de uitvoering van het sociale hervormingsprogramma van de nieuwe regering afdwingen. De linkerszijde kan zich daarbij veelal beroepen op uitspraken van het laatste partijcongres.

Daarmee wordt deze strijd ook een gevecht over de interne democratie in de PT. Lukt het de rechtse krachten in en buiten de regering om haar neoliberale project voort te zetten, of blijft de PT de partij van de onderdrukten, van de sociale strijd. Begin februari was Lula zowel aanwezig op het Wereld Economische Forum in Davos, als op het Wereld Sociaal Forum in Porto Alegre. Op beide werd hij hartstochtelijk toegejuicht. Op langere termijn zal het zelfs hem niet lukken om zowel het kamp van het grootkapitaal en de internationale markten, als de wereld van Porto Alegre, van de andersglobalisering en de directe democratie aan zich te binden. Dan zal duidelijk worden dat het een kwestie is van óf de eieren breken, óf geen omelet.

Brazilië

Met een oppervlakte van 207 maal Nederland en een bevolking van 175 miljoen is Brazilië veruit het grootste land van Zuid-Amerika.

Ook wat buitenlandse schuld betreft behoort Brazilië tot de groten der aarde. In totaal staat men voor \$ 200 miljard aan buitenlandse schuld.

Arbeiderspartij

De Arbeiderspartij PT die in 1980 werd opgericht is, ook internationaal gezien, een unieke partij. Ontstaan uit de beweging van de landloze boeren MST.

De PT is ook een partij waarin vanaf de oprichting verschillende georganiseerde stromingen functioneren.

Socialistische democratie

Leden van de 'Vierde Internationale' (de internationale organisatie waar ook de SAP onderdeel van uitmaakt).

Op landelijk vlak is DS een belangrijke kracht in de linkervleugel van de PT. Op het laatste landelijk congres van de PT werd DS de belangrijkste partij.